

5.4.2018

Dnro 132/2018

Sisäministeriö / Rajavartio-osasto
rajavartiolaitos@raja.fi

Viite SM003:00/2017, RVLNdn-2017-516

**SUOJELUPOLIISIN LAUSUNTO LUONNOKSEKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE
RAJAVARTIOLAITOKSEN HALLINNOSTA ANNETUN LAIN 10 § ja 26 §:n MUUTTAMISESTA**

Sisäministeriön rajavartio-osasto on pyytänyt Suojelupoliisilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 10 § ja 26 §:n muuttamisesta.

Lakiluonnoksella ehdotettaisiin muutettavaksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia siten, että Rajavartiolaitoksen sotilasvirkaan voitaisiin nimittää ja rajavartijan peruskurssille valita vain Suomen kansalainen, jolla ei ole sellaisen valtion kansalaisuutta, jossa Suomen kansalaisella ei ole mahdollisuutta päästä sotilasvirkaan. Ehdotetussa sääntelyssä sisällytettäisiin mahdollisuus hakea erivapautta edellä mainittuun vaatimukseen ja siihen on sisällytetty tarpeelliset siirtymäsäännökset. Lausuntopyyntöön on sisällytetty vaihtoehtoinen sääntelymalli, joka vastaisiin puolustusvoimien esittämää ns. totaalikieltoa. Lausuntonaan Suojelupoliisi toteaa seuraavaa:

Suojelupoliisi pitää lakiluonnosta tarpeellisena osana lainsäädäntökokonaisuutta, jolla vastataan kaksoiskansalaisuuksien aiheuttamiin ongelmiin. Eri valtioiden toimintatavat ja suhtautuminen oman maansa kansalaisiin poikkeavat suuresti, ja on mahdollista, että henkilö tai hänen läheisensä joutuvat toisen kansalaisuusvaltionsa painostustoimien kohteeksi erityisesti kansallisen turvallisuuden kannalta arkaluontoisimmassa tehtävissä. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen sotilasvirat kuuluvat kiistatta tähän ryhmään.

Suojelupoliisi kiinnittää huomiota, että samanaikaisesti lausuttavana on luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Puolustusvoimista annetun lain 37 §:n ja Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 16 §:n muuttamisesta. Esitysluonnokset ovat pitkälti yhtenevät ja niitä on valmisteltu samanaikaisesti. Luonnoksissa on kaksoiskansalaisuuskiellon toteuttamiseksi valittu erilaiset lähestymistavat. Puolustusvoimien lainsäädäntöratkaisuksi on ehdotettu ns. totaalikieltoa, joka koskisi kaikkia toisten valtioiden kansalaisia. Rajavartiolaitoksen vastaavassa säännöksessä edellytettäisiin ns. vastavuoroisuusperiaatetta, jonka mukaan henkilöllä ei saisi olla sellaisen toisen valtion kansalaisuutta, jossa suomen kansalaisella ei ole mahdollisuutta päästä sotilasvirkaan.

Rajavartio-osasto on lausuntopyyntössään pyytänyt antamaan näkemyksensä esittämästään vastavuoroisuusmallista verrattuna totaalikieltoon. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan ensinnäkin lainsäädännön koherenssin kannalta asiassa olisi syytä valita yksi yhtenäinen lainsäädäntöratkaisu. Suojelupoliisi kat-

soo, että lähtökohtaisesti Rajavartiolaitoksen esittämä ratkaisu vaikuttaisi taakaavan perusoikeuksien toteutumisen kannalta paremman suojan. Suojelupoliisi kuitenkin tuo esiin, että lain soveltamisen kannalta vastavuoroisuusperiaate saattaa asettaa virkaan nimittävälle viranomaiselle vaikeita selvitys- ja näyttövelvoitteita. Vastavuoroisuusperiaatteen soveltamisen kannalta merkitystä ei lakiluonnoksen mukaan olisi esimerkiksi sillä, kieltääkö kyseisen valtion lainsäädäntö Suomen kansalaisen sotilasvirkaan pääsyn vai onko se rajoitettu vain käytännön tasolla. Tämän johdosta Puolustusministeriön esittämä totaalkielto voitaisiin lähtökohtaisesti nähdä selkeämpänä sekä hakijan, että nimitävän viranomaisen kannalta.

Suojelupoliisin haluaa korostaa, että toisen valtion kansalaisuus ei ole itsessään luo lojaalisuutta tätä kansalaisvaltiota kohtaan, vaan asiassa vaikuttavat laajalti myös muut seikat. Virkamies saattaa joutua painostuksen kohteeksi esimerkiksi sukulaissuhteen tai taloudellisen riippuvaisuuden kautta. Toisaalta voi olla tilanteita, joissa selvityksen perusteella voi muodostua ilmeiseksi, ettei kaksoiskansalaisuudesta muodostu riskiä lojaliteettivelvollisuuden näkökulmasta. Turvallisuusselvityslain 1.1.2018 voimaan tulleilla muutoksilla on parannettu mahdollisuutta selvittää ulkomaansidonnaisuuksia. Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen sotilasvirat ovatkin sellaisia, että niihin tehdään säännönmukaisesti turvallisuusselvitys. Turvallisuusselvitysmenettelyssä pyritään selvittämään henkilön tosiasiallisia riippuvaisuuksia toisesta kansalaisuusvaltiosta, paljastamaan toinen kansalaisuus, mikäli henkilö pyrkii salaamaan sen ja tuomaan ilmi kaksoiskansalaisuus, mikäli henkilö ei ole tietoinen tästä kansalaisuudesta. Tämän vuoksi Suojelupoliisi pitää tarkoituksenmukaisena, että lakiin on luotu mekanismi, jolla voidaan poiketa pääsäännöksi muodostuvasta nimityskiellosta.

Rajavartio-osasto on lausuntopyynnössään pyytänyt lausunnonantajaa ottamaan kantaa myös ehdotettuun erivapausmenettelyyn siinä suhteessa, että onko erivapauden myöntämisen säätäminen valtioneuvoston ratkaistavaksi liian vaikea ja epätarkoituksenmukainen menettelytapa, ja tulisiko erivapauden myöntäjäksi säätää esimerkiksi Rajavartiolaitoksen päällikkö. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaisinta olisi, että erivapaudesta päättäisi se, jolla on ensikäden tiedot turvallisuusselvityksessä esiin tulleista seikoista ja virasta, johon henkilöä ollaan nimitämässä. Tämä puoltaisi sitä, että päätöksen tekisi Rajavartiolaitoksen päällikkö.

Suojelupoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Antti Pelttari

Ylitarkastaja

Antti Wahlroos

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi